

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ У ВЗАЄМИНАХ З ДЕРЖАВНОЮ ВЛАДОЮ

УДК 347.97/.99:340.113

Т. Б. Вільчик

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри
організації судових та правоохоронних органів,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

У статті досліджуються міжнародно-правові стандарти принципу незалежності адвокатської діяльності, проблеми взаємовідносин адвокатури з органами державної влади, виявляються тенденції розвитку цих відносин в умовах побудови правової держави і громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: *адвокат, принцип незалежності адвокатури, адвокатура і держава.*

REALIZATION OF PRINCIPLE OF INDEPENDENCE
OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF ADVOCATES
IN RELATIONS WITH STATE POWER

Vilchik T. B.

Received: 12 Oct 2014.

Держава знаходиться на етапі формування нового правового обґрунтування діяльності адвокатури, яка за час свого існування отримала велику значимість. Зафіксувавши в ст. 59 Конституції України волю народу, гарантувавши кожному право на отримання правової допомоги, прийнявши Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», держава істотно розширила офіційне визнання сфери дії адвокатури та її вихід за рамки судової системи, підвищивши соціальний статус у суспільстві, визнавши її інститутом. Разом з тим, багато питань функціонування цього правозахисного інституту залишається невирішеними. В Україні тривають дискусії з приводу визначення ролі та місця адвокатури у суспільстві, залишається дискусійним питання допустимості втручання держави у діяльність адвокатури, зміцнення гарантій її незалежності.

Питання правового статусу інституту адвокатури та його взаємовідносини з органами державної влади тією чи іншою мірою розглядалися у роботах зарубіжних та вітчизняних науковців. Окремих аспектам цієї проблематики присвячували свої праці, зокрема: М. Антонович, М.Ю. Барщевський,

Є.Ю. Бова, О.Д. Бойков, Т.В. Варфоломєєва, Є.В. Васьковський, М.М. Видря, О.О. Воронов, О.П. Галоганов, І.Ю. Гловацький, В.Г. Гончаренко, С.В. Гончаренко, О.С. Деханов, А.В. Козьмініх, А.Г. Кучерена, С.Е. Лібанова, Р.Г. Мельніченко, М.М. Михеєнко, С. Сафулько, О.Д. Святоцький, Є.Г. Тарло, П.В. Хотенець, Д.П. Фіолєвський, І.С. Яртих, О.Г. Яновська та інші вчені. Втім, по-перше, більшість досліджень було проведено до прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» 2012 р., по-друге, і досі багато питань є невирішеними та потребують наукового дослідження. Вказане обумовлює актуальність даної праці та її мету – дослідити сутність та міжнародно-правові стандарти принципу незалежності адвокатської діяльності, надати аналіз взаємовідносин адвокатури та державної влади з точки зору дотримання цього принципу в умовах побудови правової держави та громадянського суспільства.

Адвокатура в демократичному суспільстві функціонує як незалежна інституція, тобто не підпорядкована державі, забезпечена від будь-якого стороннього втручання та є особливим правозахисним інститутом в Україні. Про це свідчить імператив професійного захисту прав та законних інтересів осіб у суді, публічно-правовий статус даного інституту, надання державою права на отримання правової допомоги абсолютно всім фізичним і юридичним особам. Незалежність адвокатури є одним з головних принципів адвокатської діяльності. Отже, повинні не тільки існувати надійні механізми забезпечення цього принципу, а й беззастережне його дотримання [6, 7].

Загальним кодексом правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства

задекларовано один з основних принципів діяльності адвокатури: «Завдання, що виконуються адвокатом у процесі професійної діяльності, вимагають його абсолютної незалежності і відсутності будь-якого впливу на нього, пов'язаного, в першу чергу, з його особистою заінтересованістю або тиском ззовні» [12].

Відповідно до п. 1.1 Прембули професійних правил адвокатів Європейського Союзу адвокатура розглядається як вільний, незалежний, цілісний професійний стан [31, 22]. У Хартії основоположних принципів діяльності європейських адвокатів, дія якої розповсюджується і на Україну, принцип незалежності адвоката та свободи адвоката представляти справу клієнта полягає у тому, що він «має бути вільним політично, економічно та інтелектуально у здійсненні своєї діяльності», тобто «бути незалежним від держави та інших владних інтересів і не повинен допускати, щоб його незалежність була скомпрометована незаконним впливом з боку ділових партнерів».

Правила адвокатської етики Міжнародного Союзу (Співдружності) адвокатів встановлюють, що в професійній діяльності адвокат незалежний. Це також передбачено Правилами адвокатської етики в Україні, які вимагають від адвоката максимальної незалежності при виконанні професійних прав і обов'язків, зобов'язують протистояти будь-яким спробам посягання на його незалежність [30].

Адвокатура є комплексним проявом як державного, так і суспільного інтересу, оскільки саме через адвокатуру і завдяки їй правова держава реалізує можливість забезпечення своїм громадянам їхніх прав і свобод. Діяльність адвокатів, з одного боку, носить конституційно

обумовлений державно-значимий характер, а з іншого, – адвокати повинні бути максимально незалежні від держави, щоб ефективно захищати громадян і юридичних осіб від адміністративного свавілля. Адвокатура – унікальне юридичне явище, це єдина організація, яка виконує державну (публічно-правову) функцію і не є при цьому державним органом. Адвокатура, навпаки, зберігає незалежність від держави [29, 431].

Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів безпосередньо пов'язана з дуалістичною природою інституту адвокатури в правовій державі: з одного боку, адвокат – це необхідний елемент системи правосуддя, а з іншого, професійний консультант (радник) громадян та їх об'єднань. Цю подвійну функцію адвокат може виконувати тільки в тому випадку, якщо йому гарантована необхідна незалежність. Тільки ця незалежність може забезпечити адвокату можливість співвідносити і врівноважувати ці двосторонні інтереси і займати правову позицію між двома полюсами. Як відзначає Ю.Ф. Лубшев, адвокатура – це юридично незалежна від держави професійна організація фахівців-правознавців, які в силу своїх поглядів, навичок, наявних знань взяли на себе обов'язок захищати права і свободи людини. Це двоєдине завдання як держави, так і суспільства. Тому адвокатам повинні бути дані гарантії та підтримка одного і другого. Так приблизно і можна охарактеризувати саму суть взаємовідносин обох явищ – держави та адвокатури [20, 97].

Разом з тим незалежність будь-якого державного чи громадського інституту не може бути безмежною. Повна незалежність, як і необмежена свобода, неможливі

не тільки в організованому суспільстві, а й у світі живої природи. Коли мова йде про складні багатфункціональні системи – а адвокатура є такою – некоректно говорити про їх незалежність в цілому. Будь-який суспільний інститут і державний орган діє в межах певної правової системи і їй підпорядкований, що не тільки неминуче, але і необхідне – відмічає А.Д. Бойков [4]. Існують і інші думки з цього приводу. Так, М. Коваль вважає, що на сучасному етапі розвитку держави ні законодавча, ні виконавча, ані судова влада не виявляють зацікавленості в забезпеченні існування сильної та незалежної адвокатури в Україні, можливо тому, що за своїм статусом адвокатура не належить до жодної з гілок державної влади [15, 19]. Міжнародною асоціацією адвокатів (ІВА) підкреслюється необхідність підтримання незалежності юридичної професії, але одночасно зазначається, що жодна держава не в змозі миритися з повною незалежністю професії адвоката, та й будь-який інший професії в сучасному суспільстві [7, 17].

Розуміння природи адвокатури, її видів, форм організації, напрямів діяльності, взаємин з іншими соціальними структурами становить суть наукових досліджень про адвокатуру. На думку Ю.Ф. Лубшева, соціально-правові знання про адвокатуру існують і розвиваються як порівняно цілісна наукова система, що входить у більш широку сферу вивчення законів життя держави, права, суспільства і людини. Єдність матеріального і духовного як в державі, так і в праві взагалі дозволяє стверджувати, що є таке поєднання в конкретних формах прояву кожного, в тому числі і в адвокатурі [19, 9].

Р. Мюллерат висуває і аргументує положення про те, що адвокати мають специ-

фічні обов'язки, служать правосуддю, їх місія – захищати права та інтереси громадян. Завдання, що виконуються адвокатом у процесі професійної діяльності, вимагають його абсолютної незалежності і відсутності будь-якого впливу на нього ззовні, підтримки високих етичних стандартів професійної етики, порядності, чесності та інших властивостей [26, 17].

Німецький професор К. Штерн у доповіді, присвяченій сторіччю німецької вільної адвокатури, особливо виділив публічно-правову природу інституту адвокатури [40]. Точки зору про те, що інститут адвокатури виражає публічний інтерес, дотримуються й інші вітчизняні та зарубіжні дослідники адвокатури [39; 35; 1; 17].

Відповідно понятійний ряд, що описує сутність сучасного інституту адвокатури і діяльності адвокатів, може включати в себе наступні ключові характеристики: адвокати є носіями публічного інтересу, вираженого в пріоритетному захисту прав клієнтів (громадян та їх об'єднань) перед особистою вигодою; адвокати мають специфічні обов'язки, вони служать правосуддю, їх місія (мета) – надавати правову допомогу громадянам та їх об'єднанням (суб'єктам права у широкому сенсі) щодо захисту їх прав і свобод; адвокати покликані підтримувати високі етичні стандарти при здійсненні професійної діяльності [8, 170].

Сутністю інституту адвокатури є й те, що одночасно він є невід'ємною частиною судової системи, незалежність якої базується на поділі влади, і яка може бути створена лише за наявності дійсно незалежної адвокатури. Двоїста позиція адвокатури в структурі суспільних відносин в силу характеру функцій, покладених на неї

суспільством і державою, дозволяє саме їй пов'язувати воедино інтереси суспільства в державній системі судочинства. На наш погляд, адвокатура як незалежний правозахисний інститут покликана сприяти рівновазі між суспільством та державою.

Розвиток судоустрою розвинутих правових систем Європейського Союзу сформував декілька видів взаємозв'язку між судовою системою та адвокатурою. На сучасному етапі розвитку правосуддя існує три основні види взаємодії: заміщення судових посад тільки практикуючими адвокатами з певним досвідом роботи; часткові квоти на заміщення судових посад адвокатами; відокремлене становище суду і адвокатури щодо кадрової політики. Як відмічає В.В. Андрієвський, – цивілізований досвід діяльності юстиції переконливо прийшов до висновку, що взаємозв'язок адвокатури з судовою системою пов'язаний посадовими відносинами створює сприятливі умови для авторитету закладів правозахисників та професійної надійності формування судових органів [1, 62].

Одним з можливих способів зближення адвокатури і держави є визнання за адвокатурою першочергового права на заміщення вакантних судових посад (за прикладом Великобританії, де суддею може стати адвокат, практикуючий протягом довгого часу і який досяг успіху). Ми погоджуємось з думкою С.А. Деханова про те, що держава, одержавши в особі адвокатів кваліфікованих суддів, стане більше довіряти цьому інституту громадянського суспільства, а адвокатура буде вносити у систему судочинства свої демократичні традиції [9, 6]. До речі, у більшості країн світу, де існує розвинута правова система, саме так і відбувається.

Фактично всі судді в даний час є членами адвокатури, – зазначає у своїй книзі Вільям Бернам [2, 311]. Незалежні і сильні об'єднання адвокатів – неодмінний атрибут тих суспільств, в яких дотримується принцип верховенства закону, а судова влада є незалежною. Поряд з суддями і прокурорами адвокати є тією основою, на якій ґрунтується принцип верховенства закону та захисту прав людини [32]. Як слушно зауважує у своєї доповіді Генеральний директор з прав людини і верховенства права Філіп Буайа, – Верховенство права не може існувати без незалежної і професійної судової системи, а остання не може функціонувати належним чином без добре організованої та незалежної адвокатури, заснованої на сумлінному і професійному ставленні до справи [10].

Відповідно до міжнародних стандартів держави зобов'язані створити умови, в яких адвокати зможуть виконувати свої професійні обов'язки і функції, а також забезпечити захист їх ролі та прав, як і інших учасників судової системи. У таких умовах адвокати зможуть захищати своїх клієнтів у відповідності з законом в відсутність тиску чи втручання ззовні [11]. Зокрема, міжнародні стандарти передбачають обов'язок держави забезпечити, щоб адвокати: «(а) могли виконувати всі свої професійні обов'язки в обстановці, вільною від загроз, перешкод, залякування або невинного втручання; (б) могли здійснювати поїздки і безперешкодно консультуватися зі своїми клієнтами усередині країни і за її межами; (с) не піддавалися судовому переслідуванню і судовим, адміністративним, економічним чи іншим санкціям за будь-які дії, вчинені у відповідності до визнаних професійних обов'язків, норм та етики,

а також загрозам такого переслідування і санкцій» [27]. Міжнародні принципи, що стосуються ролі юристів, передбачають обов'язок держави забезпечити неприпустимості несправедливого і довільного застосування дисциплінарних санкцій чи інших заходів відповідальності, включаючи кримінальні, до адвокатів за дії, вчинені у відповідності з їхніми професійними обов'язками, в тому числі закріпленими в Основних принципах ООН, що стосуються ролі юристів [27]. Держави повинні гарантувати, що дисциплінарна відповідальність може наставати лише у разі вчинення таких дій, які є порушенням встановлених правил [22]. Як свідчить принцип 29 Основних принципів ООН, що стосуються ролі юристів, «всі дисциплінарні заходи визначаються згідно з кодексом професійної поведінки та іншими визнаними стандартами та професійною етикою юриста і в світлі цих принципів». Притягнення до дисциплінарної відповідальності, яке охоплює як саме провадження, так і застосування заходів стягнення, повинно: відповідати закону (принцип законності); переслідувати законну мету, і це повинно бути необхідно і пропорційно переслідуванню законної мети з урахуванням конкретних обставин справи і особи, яка притягається до відповідальності; застосовуватися виключно у відповідності зі справедливою процедурою і в рамках такої [28; 36; 37, 383–384].

Держава зобов'язана захищати адвокатів, якщо їх безпека перебуває під загрозою, а також забезпечувати, щоб адвокати ніколи не ототожнювалися зі своїми клієнтами або інтересами своїх клієнтів в результаті виконання ними своїх функцій [11; 27]. Нападки на адвокатів та їх переслідування, а також погрози на їх

адресу не тільки порушують права адвокатів, але й можуть призвести до порушення прав їхніх підзахисних. Наприклад, дані дії можуть перешкодити адвокату здійснити ефективний захист у порушення права на справедливий судовий розгляд або перешкодити оскаржити законність утримання під вартою [24]. Основні принципи ООН, що стосуються ролі юристів, передбачають, що в тих випадках, коли виникає загроза безпеки юристів в результаті виконання ними своїх функцій, держави зобов'язані вжити заходів, щоб забезпечити їм належний захист [27]. Даний принцип підкріплюється такими зобов'язання держав з міжнародного права в галузі захисту прав людини, які передбачають необхідність вживання заходів з метою захисту осіб, якщо владі відомо або має бути відомо, що їм загрожує фізичний напад [28; 38]. Крім того, повинно бути забезпечено проведення невідкладного і ретельного розслідування посягань на життя і фізичну недоторканність адвокатів незалежним, неупередженим та безпристрасним органом [16; 23; 28]. Держави повинні забезпечити, щоб адвокати користувалися засобами, правами і привілеями, необхідними для їх роботи. Зокрема, йдеться про вільне спілкування між адвокатами і їх клієнтами, конфіденційний характер будь-яких зносин та консультацій між адвокатами і їх клієнтами в рамках їх професійних відносин (принцип 6(Б); принцип 22). Адвокати повинні мати право доступу до інформації, досьє і документам, необхідним для надання ефективної юридичної допомоги, (принцип 22), а також право відстоювати інтереси свого клієнта в суді (принцип 19) [27].

Якщо простежити еволюцію законодавства про адвокатуру майже за півтора

століття її існування, можна констатувати ряд великих досягнень [3, 7]. До них слід віднести розширення рівня незалежності адвокатури від судової та виконавчої гілок влади, зміцнення правових гарантій професійної діяльності адвокатів, формування фінансових зобов'язань держави по відношенню до адвокатів, виконуючим «ходіння по справах бідних» [5, 69]. При цьому чітко виявляється закономірність: ступінь незалежності й суверенності адвокатури визначається зрілістю демократичних інститутів держави. У свою чергу правовий статус адвокатури завжди був певним показником захищеності особистості й одним із індикаторів, що свідчать про успіхи в просуванні до правової держави та розвинутого громадянського суспільства [14]. Однак, і у теперішній час рудименти державної опіки збереглися в ряді країн СНД. Характерні вони (в частині комплектування адвокатури, контролю дисциплінарної практики) і для країн західної демократії. Так, державні органи виконавчої та судової влади провідних держав Європейського Союзу (Англія, Франція, Німеччина тощо) мають, як правило, значні повноваження з контролю за формуванням адвокатських асоціацій, їх дисциплінарної і нерідко гонорарної практикою. У країнах ЄС цей контроль має зовнішній характер і передбачає втручання держави у внутрішні справи органів самоврядування адвокатурою [8, 252–253].

У Великобританії соліситори перебувають під наглядом Високого та апеляційних судів, які можуть виключити соліситора з корпорації. З 1974 р. діє незалежний від юридичного товариства дисциплінарний трибунал, в який входять посадові особи судових установ, незалежні члени і соліситори зі стажем роботи не менше десяти

років. У Франції контроль за діяльністю колегій адвокатів здійснює апеляційний суд того округу, в якому діє колегія, яка розглядає скарги на рішення дисциплінарного ради адвокатів. Контроль за виконанням рішень дисциплінарного Ради здійснює Генеральний прокурор, якому належать також право оскарження рішень до Апеляційного суду. У Німеччині державний нагляд за діяльністю місцевих колегій адвокатів здійснює відомство юстиції відповідної землі. Цим же відомством вирішується і питання про прийом до колегію нових членів з урахуванням думки колегії. Голова колегії щорічно представляє відомству юстиції звіт про діяльність колегії та її правління. При кожній колегії створюються дисциплінарні суди – суди честі, другою інстанцією для перевірки рішень яких створюються при кожному вищому суді землі судові палати у справах адвокатів. Адвокатура в Німеччині будується на поєднанні державного контролю (в особі Земельного Міністерства юстиції та вищих земельних судів) за адвокатською діяльністю з самоврядуванням адвокатських утворень в палатах, що мають такі органи самоврядування, як правління, президію і Загальні збори членів палати [33, 43]. Італійська адвокатура діє під контролем державних органів (в особі Міністерства юстиції, вищих судів) у формі самокерованої корпорації з розвиненими централізованими структурами та єдиними органами самоврядування: Радою ордена і Загальними зборами членів [34, 10]. Дисциплінарне провадження щодо адвоката у Швейцарії здійснюють кантональні наглядові органи. Відповідно до закону до адвоката можуть бути застосовані такі види дисциплінарної відповідальності: попередження, осуд, штраф до 20 тис. швейцарських франків,

призупинення статусу адвоката до 2 років, позбавлення адвокатського статусу. Крім позбавлення статусу, адвоката можуть зобов'язати виплатити штраф. Адвокат має право оскаржити рішення наглядового органу до адміністративного суду кантону, а потім, якщо його не влаштує рішення, до Верховного суду, який знаходиться в Лозанні [21].

У США умови допуску в адвокатуру встановлюються, як правило, Верховним судом штату. Спеціальні комісії, які розглядають заяви про допуск до адвокатської практики, найчастіше працюють під контролем суду або губернатора штату. У багатьох штатах дисциплінарне провадження щодо адвоката здійснюється за участю судових інстанцій. У цих випадках рішення органів адвокатського самоврядування носять рекомендаційний характер, а остаточне рішення приймається окружним судом. У ряді штатів дисциплінарне провадження щодо адвоката передається для остаточного рішення не суду, а генеральному атторнею або місцевому прокурору [8, 253].

Отже, свобода адвокатури від опіки органів держави в країнах ЄС є певною мірою відносною, і якщо орієнтуватися на «стандарти» Ради Європи, то довелося б відродити ряд контрольних функцій Мін'юсту України, від яких вітчизняна адвокатура в значній мірі вже давно звільнилася. Однак, незважаючи на незалежне становище адвокатури від держави, вона реалізує функції, що мають загальнодержавне значення і відображають публічний інтерес суспільства. З соціально-правовий позицій адвокатура є дуже складним правовим явищем. Одна з проблем криється у визначенні меж вірного поєднання публічних інтересів з автономною побудовою

адвокатури як правозахисного інституту та діяльності адвоката, пов'язаної з волею довірителя при вирішенні певних питань [18, 47].

Незалежність адвокатури обумовлюється її можливостями самостійно вирішувати питання внутрішнього життя, а також характером відносин з державними інститутами. При цьому під показниками незалежності О.Д. Бойко розуміє обсяг повноважень органів самоврядування адвокатури у вирішенні внутрішніх корпоративних питань і можливості обмеження їх методами зовнішнього контролю, – тобто органами державної влади [4]. Незалежність адвоката значною мірою визначається його статусом при взаємодії з державними органами у різних видах та стадіях судочинства. Як слушно вказує Н.Г. Муратова, – тільки законодавче рівність інститутів обвинувачення і захисту та незалежність інституту адвокатури від адміністративного державного контролю буде справжнім гарантом захисту прав і свобод людини і громадянина [25, 43]. Ця незалежність може бути обмежена лише в інтересах ефективного виконання професійного обов'язку адвокатом і в інтересах правосуддя у межах, що впливають з принципів професійної етики і процесуального законодавства.

Проблема ефективності діяльності адвокатури, як правозахисного інституту і частини правової системи держави, за нашою думкою, може бути конкретизована як проблема виявлення оптимальних меж, які полягають між необхідністю забезпечити конституційно закріплений державно-значимий характер діяльності адвокатури, з одного боку, і вимогою незалежності адвокатури від держави, з іншого, що забезпечить дієвий захист прав

громадян та юридичних осіб від адміністративного свавілля.

Вітчизняне законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність закріплює більшість з міжнародно-правових стандартів принципу незалежності адвокатури. (ст.ст. 5, 7, 22, 23, 43–58 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [13]. Нормативному врегулюванню взаємовідносин адвокатури України та держави присвячена окрема норма – ст. 5 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка закріплює незалежність адвокатури від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності [13]. Вважаємо, що дану норму необхідно привести у відповідність з міжнародними стандартами, що покладають на державу певні зобов'язання по забезпеченню незалежності адвокатури, та доповнити положенням наступного змісту: «Держава гарантує незалежність діяльності адвокатури та унеможливає будь-яке втручання в здійснення адвокатської діяльності. Втручання в адвокатську діяльність, яка здійснюється відповідно до чинного законодавства, забороняється та тягне встановлену законом відповідальність». Звуження сфери державного диктату є явною і безперечною тенденцією розвитку демократичних суспільних інститутів, включаючи адвокатуру, – слушно зауважує А.В. Козьмін [17, 112].

Висновки. Адвокатура в будь-якому цивілізованому суспільстві є єдиним професійним правозахисним інститутом, здатним в силу виконуваних нею функцій ефективно контролювати діяльність

держави за допомогою виконання покладених на неї обов'язків – захисту прав і свобод громадян. Взаємодія органів державної влади та адвокатських об'єднань, адвокатів повинна здійснюватись на основі об'єднання зусиль в умовах побудови правової держави та формування громадянського суспільства в Україні. Незалежність адвокатури – це стан балансу між інтересами цього інституту і держави, який відповідає вищій

конституційної цінності – забезпеченню прав людини. Ця незалежність може бути обмежена лише в інтересах ефективного виконання професійного обов'язку адвокатом і в інтересах правосуддя та у межах, що випливають з принципів професійної етики і чинного законодавства. Питання незалежності адвоката при взаємодії з державними органами, в тому числі, у різних видах та стадіях судочинства, потребують подальшого дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Андреевский В. В.* Организация деятельности адвокатуры / В. В. Андреевский. – К. : Видавництво Київського університету права, 2008.
2. *Бернам У.* Правовая система США / У. Бернам. – М. : Новая юстиция, 2006. – 1216 с.
3. *Бойков А. Д.* Адвокатам подрезали крылья / А. Д. Бойков, Г. Б. Мирзоев // Адвокатские вести. – 2005. – № 5.
4. *Бойков А. Д.* Независимость адвоката [Электронный ресурс] / А. Д. Бойков. – Режим доступа : <http://dom-i-zakon.ru/articles/inoe/0111002121/>
5. *Бойков А. Д.* Адвокатура и адвокаты / А. Д. Бойков. – М. : Юрлитинформ, 2006. – С. 69.
6. *Варфоломеева Т. В.* Проблемы украинской адвокатуры / Т. В. Варфоломеева // Адвокат. – 2009. – № 10.
7. *Вестник Гильдии* российских адвокатов, 2000. – № 5. – С. 9–18.
8. *Деханов С. А.* Адвокатура в Западной Европе: опыт и современное состояние : дисс. ... д-ра. юрид. наук / С. А. Деханов. – М., 2011. – 383 с.
9. *Деханов С. А.* Адвокатура, гражданское общество, государство [Электронный ресурс] // Адвокат. – 12 декабря 2004 г. – Режим доступа : <http://base.garant.ru/5126972/>
10. *Доклад Генерального* директора по правам человека и верховенства права Филиппа Буайа «Профессия адвокат» [Электронный ресурс]. – Страсбург, 2012. – Режим доступа : http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/capacitybuilding/Source/judic_reform/Eastern_Partnership_ReportontheProfessionofLawyer_rus.pdf
11. *Доклад Специального* докладчика по вопросу независимости судей и адвокатов (28 июля 2009 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.lawtrend.org/gu/data/761/>

12. *Загальний кодекс* правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства (Страсбург, жовтень 1988 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_343
13. *Закон України* «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
14. *Коваль К.* «Ручна» адвокатура не потрібна нікому [Електронний ресурс] / К. Коваль. – Режим доступу : <http://lawyersunion.org.ua/?p=4914>
15. *Коваль М.* Державна влада та адвокатура в Україні / М. Коваль // Юридична газета. – 2006. – № 6(66).
16. *Конвенція ООН* против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.un.org/ru/documents/ decl_conv/conventions/torture.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/torture.shtml)
17. *Кузьмич А. В.* Роль інституту адвокатури в реалізації правозахисної функції громадянського суспільства : дис. ... канд. політ. наук / А. В. Кузьмич. – Одеса, 2008. – 218 с.
18. *Либанова С. Е.* Конституционно-правовые основы деятельности российской адвокатуры в конституционно-правовом механизме обеспечения прав и свобод человека : монография / С. Е. Либанова. – Курган : Изд. Курганского. гос. ун-та., 2010. – 300 с.
19. *Лубшев Ю. Ф.* Адвокатура в России : учебник / Ю. Ф. Лубшев. – М. : Профобразование, 2001. – С. 71–72.
20. *Лубшев Ю. Ф.* Курс адвокатского права / Ю. Ф. Лубшев. – М. : Профобразование, 2004. – С. 97.
21. *Магута П.* Адвокатура кантонов / П. Магута // Адвокатская газета. – 2008. – № 11.
22. *Международная ассоциация* адвокатов (ИВА). Руководство по созданию и применению процедур обжалования и привлечения к дисциплинарной ответственности [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ibanet.org/Document/Default>
23. *Международная комиссия* юристов. Право на средства правовой защиты и на возмещение ущерба, причиненного грубыми нарушениями прав человека : практическое руководство [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/ReparationsProgrammesRU.pdf>
24. *Международный Пакт* о Гражданских и Политических Правах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31252111
25. *Муратова Н. Г.* Система судебного контроля в уголовном судопроизводстве: вопросы теории, законодательного регулирования и практики : автореф. дис.... д-ра юр. наук / Н. Г. Муратова. – Екатеринбург, 2004. – 43 с.
26. *Мюлерат Р.* Адвокаты в мире / Р. Мюлерат // Адвокат. – 1998. – № 12. – С. 17.

-
27. *Основные принципы*, касающиеся роли юристов (приняты восьмым Конгрессом ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями (Гавана, 27 августа – 7 сентября 1990 г.) // Собрание международных документов «Права человека и судопроизводство». – М., 2002.
28. *Подборка замечаний* общего порядка и общих рекомендаций, принятых договорными органами по правам человека [Электронный ресурс] // Комитет по правам человека ООН. – Режим доступа: http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/docs/8th/HRI.GEN.1.Rev9_ru.pdf
29. *Подолька А. М.* Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури / А. М. Подолька // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 429–433.
30. *Правила адвокатської етики* (17 листопада 2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
31. *Профессиональные правила* адвокатуры ЕС с изменениями, принятыми Общим собранием Совета адвокатуры Европейского сообщества 28 ноября 1998 года в Лионе [пер. с нем.]. – Бонн : Германский фонд международного правового сотрудничества, 2005.
32. *Шакиров Т. Р.* Международные стандарты независимости адвокатуры / Т. Р. Шакиров // Евразийская адвокатура. – 2013. – № 06(7).
33. *Berufsrecht der Anwaltschaft.* – S. 43–44.
34. *Giuseppe Vitiello.* Ordinamento e Deontologia Forense / Dalla Officina Grafica Iride. – Napoli, 2004. – P.10.
35. *Langewiesche, D.* Liberalismus und Demokratie, Dusseldorf.
36. *Malone v United Kingdom*, ЕСПЧ, жалоба № 8619/79, постановление от 2 августа 1984 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://sixthformlaw.info/06_misc/cases/malone_v_uk.htm
37. *Nowak M.* Commentary on the U.N. Covenant on Civil and Political Rights. – Kehl : N.P.Engel Verlag, 2005. – P. 383–384.
38. *Osman v UK.* жалоба № 23452/94, постановление от 28 октября 1998 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://citationstylist.org/wp-content/uploads/case-9.pdf>
39. *Ostler F.* Die deutschen Rechtsanwalte 1871–1971. – Essen, 1971.
40. *Stern K.* Anwaltschaft und Verfassungsstaat. Festrede bei der «100 Jahre Freie Advokatur» in der Frankfurter Paulskirche. С. Н. Beck-sche Verlagsbuchhandlung, Munchen, 1980.

Стаття надійшла до редакції: 12.10.2014.

Рекомендовано кафедрою адвокатської майстерності та міжнародної юридичної практики

**REALIZATION OF PRINCIPLE OF INDEPENDENCE OF PROFESSIONAL
ACTIVITY OF ADVOCATES IN RELATIONS WITH STATE POWER***Vilchuk T. B.*

Abstract: The article investigates the problem of the relationship of advocacy with state power, identifies trends in the development of these relations from the standpoint of the criterion of independence of the legal profession and the development of democratic foundations of self-government. The article examines the problem of determining the place and role of advocacy in society, questions of admissibility of state intervention in the activities of advocacy and the possible types of such intervention.

The public authorities and the legal profession must build a relationship based only on partnership the author concludes. In the article the principles of the relationship, as well as changes in the existing legislation governing the organization of work of Advocacy of Ukraine, guarantees of professional activities of advocacy. The advocacy in any civilized society is the only professional human rights institution that can effectively monitor the activities of the state through the implementation of its duties - protecting the rights and freedoms of citizens. The author proposes specific changes to the legislation on the Advocacy of Ukraine which regulates relations between the institution and the state, the principles of these relations

Keywords: advocacy, the principle of the independence of the advocacy, advocacy and state.

**РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПА НЕЗАВИСИМОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АДВОКАТОВ В ОТНОШЕНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТЬЮ***Вильчук Т. Б.*

Резюме: В статье исследуются международно-правовые стандарты принципа независимости адвокатской деятельности, проблемы взаимоотношений адвокатуры с органами государственной власти, выявляются тенденции развития этих отношений в условиях построения правового государства и гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: адвокат, принцип независимости адвокатуры, адвокатура и государство.